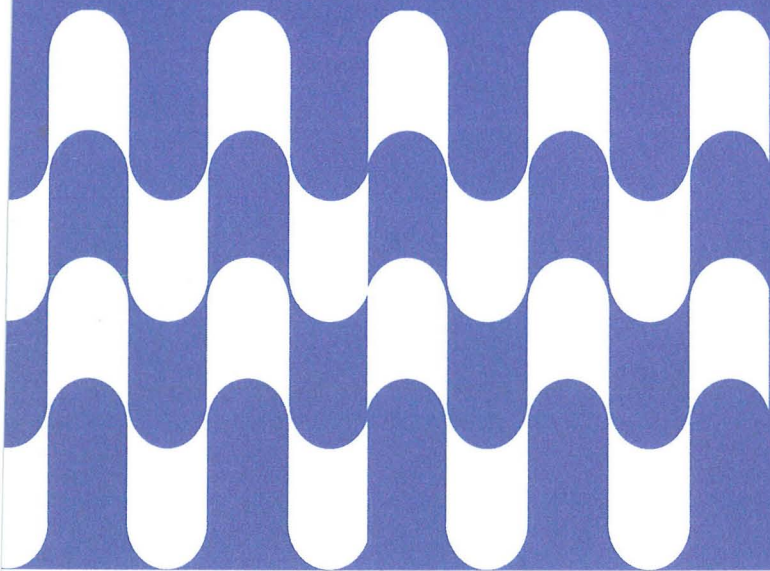

2045-64

Richtlijnen voor het Milieueffectrapport

Versterking Diefdijklinie
Waterschap Rivierenland

RICHTLIJNEN VOOR HET MILIEUEFFECTRAPPORT
VERSTERKING DIEFDIJKLINIE
WATERSCHAP RIVIERENLAND

Gedeputeerde Staten van provincie Zuid-Holland
24 april 2008

Gedeputeerde Staten van provincie Gelderland
6 mei 2008

Gedeputeerde Staten van provincie Utrecht
6 mei 2008

INHOUDSOPGAVE

I	INLEIDING	3
II	RICHTLIJNEN.....	4
	1. HOOFDPUNTEN VOOR HET MER.....	5
	2. ACHTERGROND EN BESLUITVORMING	6
	2.1 Achtergrond en doel(en).....	6
	2.2 Beleidskader en te nemen besluit(en)	7
	3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	8
	3.1 Algemeen	8
	3.2 Alternatieven	8
	3.3 Referentie	9
	3.4 Meest milieuvriendelijk alternatief	9
	4. MILIEUASPECTEN	10
	4.1 Algemeen	10
	4.2 Landschap, cultuurhistorie en archeologie	10
	4.3 Natuur	11
	4.4 Bodem en water	12
	5. OVERIGE ONDERDELEN	13
	5.1 Kaartmateriaal.....	13
	5.2 Evaluatieprogramma	13
	5.3 Overige onderdelen	13
	BIJLAGE 1	14
	BIJLAGE 2	15
III	ZIENSWIJZEN	16

I INLEIDING

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland hebben op 7 januari 2008 een startnotitie ontvangen van het waterschap Rivierenland voor een planstudie voor de versterking van de Diefdijklinie. Bevoegd gezag voor de goedkeuring van het versterkingsplan conform artikel 7 van de Wet op de Waterkering zijn Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, Gelderland en Utrecht. Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland zijn coördinerend bevoegd gezag.

De m.e.r.-procedure ging van start met de bekendmaking op 29 en 30 januari 2008 in diverse huis-aan-huisbladen in de omgeving van de Diefdijklinie.

De startnotitie heeft van 4 februari 2008 tot en met 17 maart 2008 ter inzage gelegen.

De ingebrachte zienswijzen en adviezen zijn kort vermeld in hoofdstuk III, waarbij tevens de reacties zijn weergegeven

Op 12 en 21 februari 2008 heeft de initiatiefnemer een informatieavond georganiseerd voor de omwonenden en overige belangstellenden. In het tweede deel van beide avonden is door het coördinerend bevoegd gezag de gelegenheid geboden om mondelinge zienswijzen in te brengen.

Op 10 maart 2008 heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (verder aangeduid als 'de Commissie' een werkbezoek gebracht aan de Diefdijklinie, waarbij de initiatiefnemer en het bevoegd gezag aanwezig waren. De Commissie heeft op 9 april 2008 haar advies uitgebracht over de richtlijnen voor het milieueffectrapport (MER).

Via de provincie Zuid-Holland heeft de Commissie kennisgenomen van de zienswijzen en adviezen. Deze zijn, waar relevant, in het advies verwerkt.

De richtlijnen zijn niet zelfstandig leesbaar, maar moeten in combinatie met de startnotitie worden gelezen.

II RICHTLIJNEN

Gelet op de compleetheid en de bruikbaarheid van het advies voor richtlijnen van de Commissie voor de milieueffectrapportage is besloten de richtlijnen vast te stellen conform het advies van de Commissie, inclusief de onderstaande aanvulling.

Het advies is vanaf bladzijde 5 integraal weergegeven.

De aanvullingen hebben betrekking op de volgende punten:

3.2 Alternatieven

3. Dijkverbetering

- Onderzoek in het MER alternatieve oplossingen voor stalen damwanden, zoals 'mixed in place'.
- Ga de mogelijkheden na waar berging van regenwater in combinatie met de dijkverbetering kan worden opgepakt.

4.2 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

- Onderzoek de mogelijkheden om, indien er mitigerende en compenserende maatregelen getroffen moeten worden voor de verbetering van de Diefdijk, gebruik te maken van projecten van de Lijst herstelkosten NHW-projecten.

4.4 Bodem en Water

Besteed in het MER aandacht aan:

- De beïnvloeding van het hydrologische systeem (grondwaterstanden en -stromingen) onder verschillende omstandigheden als gevolg van plaatsing van schermen in de dijk en andere versterkingsmaatregelen.
Ga ook na wat de effecten zijn op ecologie.

1. HOOFDPUNTEN VOOR HET MER

Uit onderzoek blijkt dat de Diefdijklinie op meerdere plaatsen niet meer voldoet aan de huidige veiligheidsnormen¹. Voor de verbetering van de Diefdijklinie dient een dijkversterkingplan² te worden vastgesteld door het Waterschap Rivierenland. Dit plan moet worden goedgekeurd door de Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, Gelderland en Utrecht. Voor deze goedkeuring is wettelijk vastgelegd dat de milieueffectrapportage (m.e.r.)-procedure³ moet worden doorlopen. Hierbij zijn de Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, Gelderland en Utrecht de bevoegde instanties. Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland is het coördinerend bevoegd gezag.

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, wanneer de volgende informatie ontbreekt:

- een totaalvisie op de ontwikkeling van de Diefdijklinie, leidend tot duurzame alternatieven;
- de gevolgen van de alternatieven op landschap, cultuurhistorie en natuur;
- een meest milieuvriendelijk alternatief waarin een optimale combinatie van landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische maatregelen is opgenomen;
- een goede en publieksvriendelijke samenvatting, voorzien van overzichtelijk en 'leesbaar' kaartmateriaal.

De Commissie bouwt in haar advies voort op de zeer uitgebreide startnotitie. Dat wil zeggen dat dit advies niet zelfstandig leesbaar is, maar in combinatie met de startnotitie moet worden gelezen.

¹ Deze normen zijn vastgesteld in de Wet op de waterkering en worden uitgedrukt in een kans op overschrijding van de hoogwaterstand waarop de dijken van het betreffende gebied zijn berekend. Voor de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden is de norm 1/2.000 per jaar, voor de Tieler- en Culemborgerwaarden is de norm vastgesteld op 1/1.250 per jaar.

² Conform artikel 7 van de Wet op de waterkering.

³ Voor informatie over de m.e.r.-procedure, de rol van de Commissie, samenstelling van de werkgroep en een overzicht van de door de initiatiefnemer aangeleverde stukken wordt verwezen naar bijlage 1. In bijlage 2 is een overzicht van de inspraakreacties opgenomen.

2. ACHTERGROND EN BESLUITVORMING

2.1 Achtergrond en doel(en)

In hoofdstuk 2 van de startnotitie zijn de doelstellingen van het project Verbetering Diefdijklinie uiteengezet. Voor het project geldt als doelstelling: 'Het verbeteren van de zwakke locaties van de Diefdijklinie, zodat de dijk weer aan de wettelijke veiligheidsnorm voldoet, bij de bestaande hoogte van de kruin. Hierbij worden de aanwezige landschappelijke, cultuurhistorische en natuurwaarden waar mogelijk geïntegreerd en concrete uitvoeringsgerede ontwikkelkansen daarvoor waar mogelijk benut.'

Naast deze doelstelling worden aan het project enkele uitgangspunten gekoppeld ten aanzien van onder andere recreatie en weginrichting.

2.1.1 Dijkverbetering

Geef in het MER een totaalvisie⁴ op de Diefdijk in zijn omgeving en de (noodzaak van) verbetering van de Diefdijk. Ga hierbij in op de relatie tussen:

- enerzijds de noodzaak tot dijkverbetering zoals deze voortkomt uit de Wet op de Waterkering en anderzijds de landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische te behouden en te versterken kenmerken van de dijk (omgeving).

Bespreek in deze visie het afwegingskader op basis waarvan keuzes worden gemaakt tussen:

- technische oplossingen, die bestaande kwaliteiten sparen (van met name landschap/cultuurhistorie);
- oplossingen in grond die dergelijke kwaliteiten kunnen beïnvloeden, maar ook nieuwe kwaliteit kunnen opleveren en de 'leesbaarheid'⁵ van de dijkverbetering vergroten.

De visie, een samenhangend totaalbeeld van de dijk in zijn ruimtelijke omgeving, dient de basis te vormen voor de aanpak van de dijkverbetering. Stel, op basis van deze visie, duurzame alternatieven samen.⁶

In de visie kan worden aangegeven hoe met plannen en initiatieven van overheden en andere initiatiefnemers aangaande het plangebied wordt omgegaan.⁷

Beschrijf in het MER welke faalmechanismen bij de toetsing op veiligheid zijn meegenomen en de resultaten van deze toetsing. Motiveer waarom alleen de faalmechanismen stabiliteit en piping zijn gekozen als uitgangspunt voor de dijkverbetering.

⁴ Benut voor het schrijven van deze visie de reeds gedane onderzoeken.

⁵ De huidige kwaliteit van de dijk zit voor een deel in de leesbaarheid (de zichtbaarheid van veranderingen), ook in historisch-waterstaatkundige zin.

⁶ Deze aanpak komt ook naar voren in de inspraakreacties nummers 21, 22 en 23.

⁷ Te denken is aan initiatieven met betrekking tot de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Ga in op de consequenties van het buiten beschouwing laten van de overige faalmechanismen. Betrek daarbij ook de beheersbaarheid van de situatie onder hoogwateromstandigheden, bijvoorbeeld het voorkomen van overslag en overloop van de dijk en het snel kunnen dichten van doorbraak.

2.1.2 Overige uitgangspunten

Maak in het MER inzichtelijk welke overige uitgangspunten van toepassing zijn op het voornemen. Hierbij gaat het om onder andere:

- de (verschillende vormen van) recreatie en recreatieve voorzieningen;
- de bereikbaarheid van deze recreatieve voorzieningen;
- de weginrichting;
- en de bedrijvigheid langs de Diefdijklinie.

2.2 Beleidskader en te nemen besluit(en)

In hoofdstuk 3 van de startnotitie is ingegaan op diverse beleidskaders die relevant zijn voor het voornemen. Geef in het MER aan tot welke randvoorwaarden en uitgangspunten deze beleidskaders en de wet- en regelgeving leiden en wat de consequenties voor (onderdelen van) het voornemen zijn. Besteed aanvullend aandacht aan de consequenties van:

- (Concept)doelen vanuit de Kaderrichtlijn Water en de Grondwaterrichtlijn
- Wet bodembescherming
- Wet verontreiniging oppervlaktewateren
- Wet beheer rijkswaterstaatswerken
- Besluit bodemkwaliteit
- Beleid tegen overstromingen (Hoogwaterrichtlijn EU, Nationaal Bestuursakkoord Water, Beleidslijn Grote Rivieren).

In de startnotitie staat in hoofdstuk 1 beschreven aan welk(e) besluit(en) de m.e.r.-procedure is gekoppeld. Werk dit in het MER verder uit. Geef aan welke (vervolg)besluiten voor de verschillende onderdelen van het voornemen genomen moeten worden. Bespreek daarbij welke instanties daarvoor het bevoegd gezag zijn. Maak inzichtelijk hoe de tijdspaden van de besluitvorming in de drie provincies (Zuid-Holland, Gelderland en Utrecht) zijn en hoe deze op elkaar worden afgestemd.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Algemeen

In hoofdstuk 4 van de startnotitie wordt ingegaan op de huidige situatie en autonome ontwikkelingen. Werk deze beschrijving in het MER verder uit.

3.2 Alternatieven

Werk in het MER vanuit de totaalvisie (zie paragraaf 2.1.1. van dit advies) de alternatieven verder uit. Houdt daarbij rekening met de volgende aspecten:

1. *Landschap, cultuurhistorie en archeologie*

Het plangebied is rijk aan landschappelijke, cultuurhistorische en archeologische waarden. Deze onderleggers zijn daarom mede leidend voor het ontwerp van de alternatieven. Dit heeft als doel de ontginnings- en gebruiksgeschiedenis van de dijk en omgeving alsmede de verdedigingsgeschiedenis van de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) zichtbaar te houden of te accentueren.

2. *Natuur*

De dijk is omgeven door internationaal beschermde natuurgebieden en maakt daar deels ook zelf deel van uit. Bespreek hoe bij de nieuwe inrichting oplossingen gegenereerd worden die recht doen aan de waarden van deze natuurgebieden. Schenk daarbij aandacht aan een natuurvriendelijke inrichting, afwerking en beheer van de elementen die onderdeel zijn van de natuurgebieden.⁸

3. *Dijkverbetering*

De principeoplossing 'Verschuiving' dijkprofiel (pagina 37 startnotitie) wordt summier beschreven in de startnotitie. Werk deze verder uit of geef aan waarom hij niet wordt uitgewerkt.

Geef een beoordeling van de gekozen principeoplossingen.

Besteed bij de alternatieven aandacht aan de overgangen tussen de te verbeteren locaties en die locaties waar geen werkzaamheden nodig zijn. Deze overgangen moeten logisch passen in de verschijningsvorm van de dijk als geheel. Dit geldt ook voor de overgangen op te verbeteren locaties waar verschillende principeoplossingen worden toegepast.⁹

⁸ Gedacht kan worden aan het afwerken met gebiedseigen materiaal, het creëren van gradiëntrijke wateroevers (natuurvriendelijke oevers die mogelijk ook voortvloeien uit KRW conceptdoelen), het inzaaien met een zadenrijk maaisel uit de omgeving, het maaien en afvoeren van maaisel van de elementen of het extensief begrazen van de elementen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan bloemrijke bermen. Deze zijn ook aantrekkelijk voor recreanten. En de stevige zode werkt tevens positief uit op de dijkveiligheid.

⁹ Dit punt wordt ook in inspraakreactie 21 naar voren gebracht.

3.3 Referentie

Met de referentiesituatie wordt bedoeld de huidige situatie inclusief de autonome ontwikkelingen in het studiegebied, waarmee de alternatieven in het MER worden vergeleken. Onder autonome ontwikkeling wordt verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd. Daarbij moet worden uitgegaan van huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten.

3.4 Meest milieuvriendelijk alternatief

De Commissie adviseert om bij de ontwikkeling van het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) expliciet rekening te houden met het bijzondere karakter van het plangebied. Het mma zou een optimale mix van landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische maatregelen moeten zijn.

Wat betreft ecologie kan in het mma aandacht besteed worden aan een inrichting, afwerking en beheer van de elementen, gericht op het vergroten van natuurwaarden en belevingswaarden, ook buiten de natuurgebieden.¹⁰

Wat betreft cultuurhistorie kan in het mma aandacht besteed worden aan het behoud of de optimalisatie van de verweving van allerlei elementen in de dijkzone.

Stel het mma samen uit duurzame maatregelen, die anticiperen op mogelijke bijstelling van veiligheidsnormen en de nieuwste inzichten in het kader van klimaatbestendig waterbeheer.¹¹

¹⁰ Zie ook voetnoot 6.

¹¹ Zie ook inspraakreactie nummers 13 en 21.

4. MILIEUASPECTEN

4.1 Algemeen

Vergelijk in het MER de alternatieven op basis van doelbereik (in hoeverre voldoen de alternatieven aan de projectdoelstellingen) en milieugevolgen. Deze vergelijking dient zoveel mogelijk op basis van kwantitatieve informatie plaats te vinden. De tot de verschillende aspecten te rekenen criteria dienen zodanig te zijn dat daarmee zo breed mogelijk de verschillen tussen de alternatieven in beeld worden gebracht.

De begrenzing van het studiegebied moet zodanig worden gekozen dat alle effecten van de verschillende onderdelen van het voornemen in beeld worden gebracht, ook als deze effecten zich buiten het plangebied voordoen.

Maak in het MER een duidelijk onderscheid tussen tijdelijke en permanente effecten en geef daarbij aan over welke periode de tijdelijke effecten zich voordoen.

4.2 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

Bespreek in het MER beknopt de bestaande opbouw van het landschap in het plangebied en ga daarbij in op de te onderscheiden dragers van het landschap, zoals fysisch-geografische opbouw en kenmerken, visuele en cultuurhistorische kenmerken en samenhangen.

Geef een kort overzicht¹² van de cultuurhistorische elementen in het plangebied, met specifieke aandacht voor archeologische waarden (inclusief de dijk zelf), historische verkavelingsstructuren aan weerszijden van de dijk, de aanwezige historisch waterstaatkundige objecten en de elementen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Beschrijf de landschappelijke, cultuurhistorische en archeologische waarden in onderlinge samenhang.

De Commissie adviseert om - indien nodig - een prioritering te geven van deze waarden zodat de afwegingen tussen en binnen de alternatieven duidelijk worden.

Beschrijf wat de effecten van de voorgenomen maatregelen op de aangegeven waarden en de relaties tussen de waarden zijn. Geef hiernaast ook op kaart en/of in beelden (bijvoorbeeld met fotomontages) aan welke veranderingen plaatsvinden, gezien vanuit verschillende gezichtspunten. Ga daarbij specifiek in op de beelddragende en zichtlijnen van het landschap.

¹² Benut hiervoor de zeer uitgebreide beschrijving in het rapport 'Schone slaper - Hollands hoop in bange dagen'.

4.3 Natuur

De startnotitie (paragraaf 4.3) geeft globaal de natuurwaarden in het studiegebied weer. Werk deze globale beschrijving verder uit in het MER.

Geef in het MER een beschrijving van de beschermde natuurgebieden. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn:

- Duidelijke kaarten met begrenzing van de Natura 2000-gebieden, beschermde natuurmonumenten en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), inclusief de geplande robuuste verbindingszone (zoals omschreven in paragraaf 4.3 van de startnotitie).
- Op grond van welke natuurwaarden gebieden zijn aangewezen als Natura 2000-gebied.
- De instandhoudingsdoelstellingen voor soorten en habitats waarvoor deze Natura 2000-gebieden zijn aangewezen (met zo mogelijk een populatieschatting) en de staat van instandhouding waarin deze soorten en habitats verkeren.
- De trendmatige ontwikkeling van populaties beschermde soorten en habitattypen en zo mogelijk de verklaring daarvoor.
- De natuurdoeltypen die zijn vastgelegd in vigerend beleid of worden nagestreefd (zowel getijdennatuur als riviernatuur), inclusief een beknopte ecologische beschrijving en de abiotische en biotische randvoorwaarden en beheersmaatregelen die nodig zijn voor behoud of ontwikkeling hiervan.

Maak in het MER inzichtelijk welke maatregelen effecten kunnen hebben op de natuur. Hierbij kan gedacht worden aan het versterken van de dijklichamen door het aanbrengen van klei, het kappen van bomen en het plaatsen van schermen in de dijk. Het MER moet daarnaast inzicht bieden in de gevolgen van grondwerkzaamheden, transport, tijdelijke opslag en herstel van cultuurhistorische elementen voor de te beschermen habitats en soorten binnen de natuurgebieden¹³.

Indien niet met zekerheid uitgesloten kan worden dat de activiteiten significante gevolgen hebben voor de Natura 2000-gebieden geldt dat een passende beoordeling opgesteld moet worden. Daarbij moeten ook cumulatieve gevolgen ten gevolge van andere activiteiten worden betrokken, waaronder bestaand gebruik. De Commissie adviseert om de passende beoordeling op te nemen in het MER. Indien uit de passende beoordeling blijkt dat significante gevolgen niet kunnen worden uitgesloten, dan dient de zogenaamde ADC-toets¹⁴ doorlopen te worden.

Geef bij de beschrijving van de gevolgen bij uitvoering van de verschillende alternatieven:

¹³ Zoals in de startnotitie beschreven in paragraaf 4.3 zijn diverse delen langs en van de Diefdijklinie beschermd onder de Natura 2000-richtlijn.

¹⁴ Dit houdt op grond van artikel 19g en 19h van de NBW respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling?
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen zullen dan getroffen worden om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

- Een inschatting van de verandering in oppervlakte en kwaliteit van de te beschermen habitats en natuurdoeltypen binnen de Natura 2000-gebieden, de beschermde natuurmonumenten en de EHS.
- Een inschatting van de verwachte veranderingen in de omvang en levensvatbaarheid van de populaties van de te beschermen soorten in de Natura 2000-gebieden en overige EHS gebied.
- De verwachte veranderingen in de populaties van de overige beschermde en/of rode lijst soorten.

Geadviseerd wordt in het MER ook de informatie op te nemen, die nodig is om een eventueel benodigde ontheffing aan te vragen van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet. Motiveer ook op grond waarvan verondersteld wordt dat ontheffing verleend zal worden.

4.4 Bodem en water

Besteed in het MER aandacht aan:

- de benodigde hoeveelheden grond, de herkomst en de kwaliteit ervan (fysisch en chemisch);
- het grondverzet en de logistiek van grondaanvoer en eventueel hiervoor noodzakelijke depots;
- zettingen en optredende zettingsverschillen in de directe omgeving van de dijk en de mogelijke gevolgen voor aanwezige bebouwing;
- de bestaande kwaliteit van de te vergraven bodemgrond en de invloed hiervan op de toekomstige bestemming;
- eventueel aanwezige lokale verontreinigingsbronnen die in het kader van de Wbb moeten worden aangepakt;
- de beïnvloeding van het hydrologische systeem (grondwaterstanden en -stromingen) onder verschillende omstandigheden als gevolg van plaatsing van schermen in de dijk.

5. OVERIGE ONDERDELEN

5.1 Kaartmateriaal

Verduidelijk het voornemen door, waar mogelijk, gebruik te maken van kaartmateriaal, foto's en artist impressions. Maak gebruik van recent kaartmateriaal met een duidelijke legenda en goed leesbare topografische namen.

5.2 Evaluatieprogramma

Besteed in het evaluatieprogramma aandacht aan herstel en de ontwikkeling van de dijkvegetaties.

5.3 Overige onderdelen

Voor de onderdelen 'leemten in kennis', 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

BIJLAGE 1

PROJECTGEGEVENS

Initiatiefnemer	Waterschap Rivierenland
Bevoegd gezag	Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland (coördinerend), Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht en Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland
Besluit	Vaststellen dijkversterkingsplan
Categorie Gewijzigd	C12.2
Besluit m.e.r. 1994	
Activiteit	Het versterken van de Diefdijklinie zodat weer aan de wettelijke veiligheidsnorm wordt voldaan bij de bestaande hoogte van de dijk.

Betrokken documenten

De Commissie heeft de volgende achtergronddocumenten betrokken bij haar advisering:

- Toetsing veiligheid Diefdijklinie: technische samenvatting, GeoDelft, mei 2007.
- Ontwerpberekeningen verbeteringen Diefdijklinie, Deltares, februari 2008.
- Schone Slaper - Hollands hoop in bange dagen; cultuurhistorisch advies voor de verbetering van de Diefdijklinie inclusief kaartmateriaal, RAAP, juni 2007.
- Dijkversterking Diefdijklinie: schetsontwerp vanuit landschappelijk - cultuurhistorisch perspectief, Ronald Rietveld landschapsarchitectuur, mei 2007.
- Beschermde soorten langs de Diefdijklinie: literatuurstudie (concept), Bureau Waardenburg bv, oktober 2007.

De Commissie heeft kennisgenomen van de inspraakreacties en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuomstandigheden of te onderzoeken alternatieven.

Procedurele gegevens

Aankondiging start procedure in 'Het Kontakt Vianen', d.d. 29 januari 2008;

Aanvraag richtlijnenadvies: 29 januari 2008.

Terinzagelegging startnotitie: 4 februari 2008 tot en met 17 maart 2008.

Richtlijnenadvies uitgebracht: 9 april 2008.

Werkwijze Commissie bij richtlijnenadvies

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de startnotitie als uitgangspunt.

Samenstelling van de werkgroep

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen.

De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ir. J.H.J. van der Gun

drs. M.A. Kooiman

drs. Y.J. van Manen

drs. H.G. Ouwerkerk (voorzitter)

ir. C.T. Smit (werkgroepsecretaris)

BIJLAGE 2

LIJST VAN INSPRAAKREACTIES EN ADVIEZEN

1. Jannie Abbel, Leerdam (informatieavond)
2. v. Weverwijk, Schoonrewoerd (informatieavond)
3. Willy Cornelissen, Leerdam (informatieavond)
4. Eline van Merkerk, Schoonrewoerd (informatieavond)
5. J.J. Uittenbogaard, Everdingen (informatieavond)
6. Edwin Heijnen, Leerdam (informatieavond)
7. Aad Verhoeff, Leerdam (informatieavond)
8. C.B. Sleenwenhoek, Everdingen
9. Zuid-Hollands Landschap, Rotterdam
10. A.A. Kleijn, Asperen (informatieavond)
11. C.T. de Leeuw, Leerdam
12. B. Slob, Leerdam
13. Gemeente Lingewaal, Asperen
14. Hugo Dill, Spijk
15. Te Voet, Regio Rivierenland, Gorinchem
16. Adviesgroep Diefdijk, Leerdam
17. Teun van Weverwijk, Leerdam
18. Gemeente Gorinchem, Gorinchem
19. v. Bezooijen, Leerdam
20. P.G. van Weverwijk B.V., Schoonrewoerd
21. Kwaliteitsteam NHW, Utrecht
22. Vereniging Behoud Lingelandschap, Leerdam
23. Willy Cornelissen, Leerdam
24. O. Janse, Rumpt

III ZIENSWIJZEN

Samenvatting van de ingebrachte zienswijzen

NB

Bij terugkerende thema's in zienswijzen wordt verwezen naar de reactie op de zienswijze, waarin dit thema het eerste aan de orde komt.

1. Jannie Abbel namens Dorpsvereniging Schoonrewoerd

Inspreker pleit voor een inrichting van de Diefdijk, die veilig is voor fietsers, bijvoorbeeld door aan beide kanten een signaleringsstrook aan te leggen. Daarnaast wordt het verzoek ingediend om een wandelpad te realiseren rond het Wiel van Bassa.

Reactie

Het project verbetering Diefdijklinie is een dijkverbeteringsproject. De werkzaamheden raken met name de teen van de dijk en niet het wegdek. Aanpassingen aan het wegdek zijn de verantwoordelijkheid van de betreffende wegbeheerders (gemeente Lingewaal en Waterschap Rivierenland). Om de uitgangssituatie goed in beeld te krijgen is het Verkeersonderzoek Verbetering Diefdijklinie uitgevoerd. Op basis van interviews met belanghebbenden, inventarisatie van verkeersgegevens, tellingen en snelheidsmetingen zijn de knelpunten in kaart gebracht en is een voorzet gedaan met mogelijke verkeersoplossingen. Dit onderzoek is in te zien op de website van het waterschap (www.wsrl.nl) en is overhandigd aan de betreffende wegbeheerders. Zij hebben aangegeven dat deze studie de basis kan vormen voor mogelijke vervolgstappen om de verkeerssituatie over het traject van de Diefdijklinie te verbeteren waar nodig. Waar mogelijk worden aanpassingen aan het wegdek samen met het project geïntegreerd.

De werkzaamheden raken met name de teen van de dijk en niet de kruin van de dijk. Wat betreft het verzoek om een wandelpad zullen de mogelijkheden van een wandelpad bij de teen en binnen de keurzone van de dijk in het MER worden bekeken.

2. v. Weverwijk , zie 20

3. Willy Cornelissen, zie 23

4. Eline van Merkerk

Inspreker vraagt aandacht bij de versterking voor het fietsverkeer. Het sluipverkeer is een probleem.

Reactie

Zie reactie op zienswijze 1.

5. J.J. Uittenboogaard

Inspreker vraagt om versterking aan de Gelderse kant te onderzoeken.

Reactie

In het MER zal hier aandacht aan worden besteed. Mocht een aanvullende beschouwing uitwijzen, dat verschuiving van het dijkprofiel naar de oostzijde van de Diefdijk een realistisch alternatief is, dan zal dit worden uitgewerkt in het MER.

6. Edwin Heijnen

Inspreker vraagt om verkeersluwe maatregelen te onderzoeken, zoals een pasje tijdens de spits, lokale stukken van 30 km/uur of enkel bestemmingsverkeer.

Reactie

Zie reactie op zienswijze 1.

7. Aad Verhoeff

Inspreker vraagt om het gedeelte van de Diefdijk, dat niet wordt verbeterd te bekijken of dat eventueel vlakker gemaakt kan worden.

Reactie

Zie reactie op zienswijze 1.

8. C.B. Sleuvenhoek

Inspreker vreest grote gevolgen als er grond bij de woning wordt aangebracht. Ook een damwand zal schade veroorzaken. Het alternatief van buitendijkse versterking dient onderzocht te worden.

Reactie

Mogelijke schade aan woningen zal zoveel mogelijk worden voorkomen. In het MER wordt dit nader onderzocht. In het geval van optredende schade is overigens de schaderegeling van het waterschap van toepassing.

Wat betreft het buitendijkse alternatief, zie reactie op zienswijze 5.

9. Zuid-Hollands Landschap

Het ZHL geeft aan dat de versterking niet mag leiden tot vermindering van de kwelstromen, die garant staan voor de hoge natuurwaarden in het gebied. Gevraagd wordt om te onderzoeken of er significante effecten te verwachten zijn.

De dijkversterking mag niet leiden tot aantasting van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Indien dit toch noodzakelijk is, dient een en ander volledig gecompenseerd te worden.

Tenslotte vraagt het ZHL om de mogelijkheden te verkennen om aan te sluiten bij het in uitvoering zijnde natuurontwikkelingsproject om natuurgebieden met elkaar te verbinden.

Reactie

Een onderzoek naar de mogelijk significante effecten zal deel uitmaken van het op te stellen MER; een belangrijk onderdeel daarbij is het onderzoek naar de beperking van de kwelstromen als gevolg van de dijkversterking (zie aanvullende richtlijn met betrekking tot onderdeel 4.4).

Indien aantasting van landschappelijke en cultuurhistorische waarden niet te voorkomen is, zal mitigatie/compensatie plaatsvinden in de directe omgeving.

Bij de uitvoering van de dijkversterking zullen de mogelijkheden worden onderzocht om aan te sluiten bij het natuurontwikkelingsproject.

10. A.A. Kleijn

Inspreker vraagt meer aandacht voor de verkeerssituatie in het MER met name op de Meerdijk en verzoekt maatregelen te onderzoeken om het fiets- en autoverkeer te scheiden.

Reactie

Zie reactie op zienswijze 1.

11. C.T. de Leeuw

Inspreker vraagt om een onderzoek naar mogelijke schade aan de woning door het aanbrengen van een damwand; mogelijk is buitendijkse versterking een alternatief.

Reactie

Voor beide punten wordt verwezen naar de reactie op zienswijze 8.

12. B. Slob

Inspreker maakt bezwaar tegen gedeeltelijk toepassen van een kleipakket bij het wiel tussen de Kerkweg en de Langendijk bij fort Asperen in verband met het verloren gaan van een deel van het water en de gevolgen daarvan voor de vis- en vogelstand en de LNC-waarden.

Verder verzoekt hij om aanpak van de hinder van toenemend verkeer en bijkomend lawaai door drempels et cetera op de Meerdijk en de Nieuwe Zuiderlingedijk.

Reactie

De beoordeling van de effecten van de diverse maatregelen per dijkvak komt in het MER aan de orde en wordt meegenomen bij de verschillende alternatieven.

Voor de verkeersmaatregelen wordt verwezen naar de reactie op zienswijze 1.

13. Gemeente Lingewaal

De gemeente vraagt aandacht voor de verkeersveiligheid en doet in dat kader het dringende verzoek om opname in de m.e.r.-studie van het vrij liggende fietspad over de Nieuwe Zuiderlingedijk tussen de sluizen van Asperen naar de aansluiting met de Spijkse Kweldijk op de Zuiderlingedijk.

Ook wordt gevraagd om extra rekening te houden met de aangewezen Natura 2000 gebieden en de bunkers en groepsschuilplaatsen.

Bij een viertal dijkvakken wordt verzocht om het alternatief (damwand) als voorkeur te kiezen en een steunberm als alternatief in verband met de aanwezige tuinen.

Verder verzoekt de gemeente om ophoging in het kader van de stabiliteitsvoorziening van de vier hoeken van de kruising Nieuwe Zuiderlingedijk-Zeiving (N848) om in een later stadium een rotonde te kunnen aanleggen.

Tenslotte verzoekt de gemeente om de overlast voor de inwoners tot een minimum te beperken. Dus een eventuele verhoging van de dijk (naar aanleiding van nader onderzoek door het Rijk) moet bij voorkeur gecombineerd worden met de versterkingswerkzaamheden.

Reactie

In het MER wordt ook een onderzoek gedaan naar significante effecten van de dijkversterking op het Natura 2000 gebied. Voorgesteld wordt om de mogelijke aanleg van het fietspad hierin mee te nemen. Met de LNC-waarden wordt in grote mate rekening gehouden in het MER.

Bij een afweging tussen een damwand en een steunberm zal de aanwezigheid van tuinen worden meegewogen.

In hoeverre er rekening gehouden kan worden met een eventueel toekomstige rotonde, zal in het MER worden onderzocht.

Bij de uitvoering zal naar een goede afstemming van de werkzaamheden gestreefd worden om de overlast voor de aanwonenden te beperken.

Naar verwachting zullen de toetspeilen van het Rijk eind 2008 worden vastgesteld; de eventuele consequenties hiervan zullen meegenomen worden bij de verdere planvoorbereiding.

14. Hugo Dill (Historische Vereniging Spijk en Vogelswerf)

1. Cultuurhistorische variant

Inspreker spreekt zijn voorkeur uit voor de cultuurhistorische variant.

Reactie

Dit is een van de alternatieven, die onderzocht wordt in het MER.

2. Tracé Gorinchem-Oost

Inspreker maakt bezwaar dat dit tracé niet wordt meegenomen bij de alternatieven.

Reactie

Om de waterstaatkundige veiligheid op korte termijn op orde te krijgen is gekozen voor een relatief beperkte ingreep, waarbij enkel de kansen op instabiliteit en piping worden verminderd. Het tracé Gorinchem-Oost betreft een grote ingreep en wordt gezien als mogelijke lange termijn maatregel. De behoefte hieraan zou onderbouwd moeten worden in een aparte studie. Er is dus geen relatie met de korte termijn (en partiële) versterking van de Diefdijklinie.

3. Toetspeilen

Inspreker maakt bezwaar tegen de status van de uitgangspunten van de berekeningen.

Reactie

In afwachting van de studie van het Rijk naar de hydraulische randvoorwaarden voor de c-keringen, zijn op basis van de meest recente kennis, zo realistisch mogelijke toetspeilen bepaald. Naar verwachting zullen de toetspeilen van het Rijk eind 2008 worden vastgesteld; de eventuele consequenties hiervan zullen meegenomen worden bij de verdere planvoorbereiding.

Zoals al eerder aan inspreker is aangegeven wordt hier nogmaals benadrukt dat het berekende toetspeil geen effect heeft op de inundatiediepte in het Gelderse deel.

De inundatiediepte wordt met name bepaald door de hoogte van de Diefdijklinie, het toetspeil is enkel een maat om de Diefdijklinie te beoordelen.

4. 4e Overlaat

Inspreker maakt bezwaar dat de 4e Dalemse overlaat buiten de scope valt.

Reactie

In het verleden heeft de 4e overlaat bij Dalem een functie vervuld als onderdeel van de deïndunatie van de Betuwe/Tieler- en Culemborgerwaarden. Bij het goed-gekeurde dijkversterkingsplan van 1995 was de 4e overlaat geen onderdeel meer van de primaire waterkering. De waterkering is aangelegd conform het toenmalige versterkingsplan en vervolgens is de legger van het waterschap hierop aangepast. Bij elk van de drie overlaten is de gangbare asfaltbetonverharding op de dijk kruin, vervangen door een klinkerconstructie om deze na overstroming van het binnengebied eenvoudig tot op drempelniveau te kunnen afgraven. Bij de 4e Dalemse overlaat is dit niet gebeurd, aangezien deze is komen te vervallen. Van elk van de 3 overlaten zijn op de leggetekeningen per overlaat de deksloven van de stroomgeleidende damwandschermen weergegeven.

5. Hydraulische Randvoorwaarden c-keringen

Inspreker maakt bezwaar tegen de gang van zaken rond het verzoek om hydraulische randvoorwaarden.

Reactie

Zie reactie op punt 3.

15. Te Voet, Regio Rivierenland

De vereniging vraagt de mogelijkheden te onderzoeken voor een veilige route langs de Diefdijklinie voor wandelaars, zoals enige verbreding van de dijk, zodat de wandelaar op het gras naast de weg kan lopen. Tevens wordt gerefereerd aan de voorstellen uit de tracéstudie 'wandelroute Leerdam-Wiel van Bassa'.

Reactie

Voor een veilige wandelroute langs de Diefdijklinie zal het waterschap niet het initiatief nemen; zo mogelijk kan voor de zwakke schakels bekeken worden of er 'meegelift' kan worden.

Voor de reactie op de wandelroute 'Leerdam-Wiel van Bassa', zie zienswijze 1.

16. Adviesgroep Diefdijk

De adviesgroep is van mening dat het landschappelijk karakter van de Diefdijk en de natuur in de directe omgeving in stand gehouden moet worden.

De aanpak van de verkeersonveiligheid moet op een gebruikersvriendelijke manier gebeuren.

De overlast voor de aanwonenden moet beperkt worden door een goede afstemming van de werkzaamheden.

Het stimuleren van het toerisme en het aanpassen van de infrastructuur wordt gesteund, mits rekening wordt gehouden met de privacy van de aanwonenden.

De adviesgroep vraagt de mogelijkheid te onderzoeken of in bepaalde mate de natuurlijke piping behouden kan blijven ten behoeve van de toevoer van water uit het dijklichaam naar de wielen om eutrofiëring te beperken.

Verbeteringen aan de dijk dienen zoveel mogelijk aan de (onbewoonde) Gelderse kant te geschieden. Aanberming van de dijk tot aan de kruin aan de Gelderse kant zou als extra optie bekeken moeten worden.

Voordelen:

- weinig schade aan landschapsbeeld en gebouwen Waterlinie;
- behoud van meer hoogstam fruitbomen en tuinen;
- door bredere kruin meer mogelijkheden voor weginfrastructuur;
- minder wateroverlast voor aanwonenden.

Tenslotte wordt gevraagd om mogelijke oplossingen te bekijken vanuit het toeristisch perspectief.

Reactie

De landschappelijke en natuurwaarden zullen uitgebreid in het MER aan de orde komen.

Voor het verkeersonderzoek wordt verwezen naar zienswijze 1.

Bij de uitvoering zal naar een goede afstemming van de werkzaamheden gestreefd worden om de overlast voor de aanwonenden te beperken.

In hoeverre de natuurlijke kwelstroom naar de wielen behouden kan blijven zal in het MER worden bekeken.

Voor een mogelijke verbetering aan de Gelderse kant, zie reactie op zienswijze 5.

Wat betreft de effecten op de privacy van aanwonenden, zal dit worden meegenomen in het MER bij het aspect recreatie.

17. Teun van Weverwijk

Inspreker vraagt aandacht voor de watertoevoer van het Wiel van Bassa, die door het tegengaan van piping sterk zal verminderen en zal leiden tot vermeerdering van de algengroei. Aanberming in het wiel is uit den boze.

Hij stelt voor om een nieuwe dijk op ruime afstand van het wiel en de oude dijk aan te leggen.

Reactie

Voor het pipingaspect, zie reactie op zienswijze 16.

Voor een versterking aan Gelderse kant, zie reactie op zienswijze 5.

18. Gemeente Gorinchem

De gemeente kan instemmen met de plannen, maar vraagt wel aandacht in het MER voor de gewenste compartimentering in het plangebied.

Reactie

Voor een mogelijke compartimentering, zie reactie op zienswijze 14 (punt 2).

19. Familie v. Bezooijen

Inspreker maakt zich zorgen over de gevolgen van aanberming en het slaan van een damwand voor de woningen en vraagt zich af of mogelijk sloop zal plaatsvinden.

Reactie

Of mogelijk tot sloop moet worden overgegaan wordt in het MER uitgezocht.

In principe wordt ervan uitgegaan dat er geen panden worden gesloopt.

Voor het aspect schade, zie reactie op zienswijze 8.

20. P.G. van Weverwijk B.V.

Inspreker vraagt aandacht voor de bereikbaarheid van het bedrijf tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. Het autoluw maken van de Diefdijk zou een doodsteek zijn voor het bedrijf.

Reactie

Tijdens de uitvoering is uitgangspunt dat aanwonenden en bedrijven bereikbaar zullen zijn. Voor het verkeersonderzoek zie zienswijze 1.

21. Kwaliteitsteam NHW

Het kwaliteitsteam acht de mate waarin de cultuurhistorische waarden een plaats krijgen bij de dijkengrepen richtinggevend en vraagt:

- aandacht voor het gevaar dat de som van de afzonderlijke maatregelen per deeltraject kan leiden tot een afbreuk van het samenhangende totaalbeeld. Suggestie: formuleer eerst de criteria en overwegingen voor de historische structuur en vul daarmee de varianten in;
- meer aandacht voor het integrale ontwerp van Ronald Rietveld;
- een optimale processynchronisatie dat wil zeggen acties en maatregelen ter versterking van de dijk in harmonie brengen met het handelingsperspectief van de omgeving;
- anticipatie op de onzekerheden van een dynamische toekomst: mogelijke bijstelling van de normen c.q. hydraulische randvoorwaarden, alsmede denkbare maatregelen in het kader van klimaatbestendig, anticiperend waterbeheer;
- duidelijk aan te geven in het MER welke leemten in kennis er bestaan.

Reactie

In het MER zal een totaalvisie worden gegeven op de Diefdijklinie in zijn omgeving en de (noodzaak van) dijkverbetering. Daarbij worden de in het kader van het project reeds uitgevoerde onderzoeken gebruikt. In deze visie komt het afwegingskader aan de orde, op basis waarvan keuzes worden gemaakt tussen mogelijke oplossingen.

Op basis van de visie worden (duurzame) alternatieven samengesteld, waarbij de LNC-waarden mede leidend zullen zijn voor het ontwerp.

Aandacht zal worden besteed aan de overgangen tussen de te verbeteren deeltrajecten en de deeltrajecten waar geen werkzaamheden nodig zijn.

Anticipatie op de toekomst wordt in het MER ingebouwd. Naar verwachting zullen de toetspeilen van het Rijk eind 2008 worden vastgesteld; de eventuele consequenties hiervan zullen meegenomen worden bij de verdere planvoorbereiding. Ook de nieuwste inzichten in het kader van klimaatbestendig waterbeheer zullen daarbij worden betrokken.

De leemten in kennis worden standaard in het MER aangegeven.

22. Vereniging tot behoud van het Lingelandschap

De vereniging opteert voor de keuze voor een variant met een veilige dijk, waarin de LNC-waarden optimaal worden ingevuld met aandacht voor de bestaande bebouwing. Zij geeft aan geen genoegen te nemen met minder, dus een strakke koppeling van de versterking met de genoemde waarden. Tenslotte vraagt de vereniging aandacht voor het uitwerken van oplossingsvarianten voor denkbare inpassingsproblemen van gerelateerde projecten.

Reactie

De LNC-waarden en de effecten op de bestaande bebouwing zullen uitgebreid in het MER aan de orde komen. De gerelateerde projecten zullen in beeld gebracht worden en bekeken worden op inpasbaarheid. Uitgangspunt is dat projecten niet onmogelijk gemaakt worden door de maatregelen met betrekking tot de dijkversterking.

23. Willy Cornelissen

Inspreker vraagt grote aandacht voor een goede beschrijving van de alternatieven en een heldere afweging; de startnotitie wekt de indruk dat de keuze al gemaakt is.

Met het rapport 'Schone slaper- Hollands hoop in bange dagen...' en het rapport van Ronald Rietveld wordt weinig gedaan.

Hij vraagt om een bewonersvertegenwoordiging toe te voegen aan de projectorganisatie.

Inspreker verzoekt een 'Streekalternatief' in het MER uit te werken met:

- zoveel mogelijk integrale aanpak met behulp van externe financieringsbronnen en PPS;
- verbetering in principe aan de oostkant van de Diefdijklinie;
- piping selectief bestrijden in combinatie met integrale oplossingen aan de Gelderse zijde;
- autoluw maken van de Diefdijk (exclusief bewoners en bedrijven);
- in stand houden flora en fauna aan de westzijde door de verbetermaatregelen.

Reactie

Wat betreft de bewonersparticipatie is de CCD het geschikte orgaan om belangen naar voren te brengen.

Er is niet voorzien in het uitwerken van een streekalternatief in het MER. De verschillende elementen van dit alternatief zijn door diverse insprekers naar voren gebracht en worden als volgt opgepakt:

- voor de integrale aanpak, zie de reacties op zienswijzen 21 en 22;
- voor de verbetering aan de oostkant van de Diefdijklinie, zie reactie op zienswijze 5;
- voor het pipingaspect, zie reactie op zienswijze 16;
- voor de verkeersaspecten, zie de reactie op zienswijze 1.

24. O. Janse

Inspreker geeft aan dat het toetspeil voor de dijk nog niet is vastgesteld en daardoor berusten de berekeningen op aannames.

Het vervallen verklaren van de vierde overlaat bij Dalem wordt betwist.

Inspreker vraagt verder aandacht voor de status van de natuurgebieden in het plangebied en het onvolledig overnemen van gegevens uit het rapport van bureau Waardenburg in de startnotitie.

Ook zou er onjuiste informatie over de verkeersbewegingen in de startnotitie staan.

Tenslotte geeft inspreker aan dat de ecologische variant te verkiezen is boven de cultuurhistorische variant die museale trekken vertoont, waarop de bewoners niet zitten te wachten en die kan leiden tot schade aan flora en fauna.

Reactie

Ten aanzien van het toetspeil en de 4e overlaat, zie de reactie op zienswijze 14.

Voor het verkeersonderzoek wordt verwezen naar zienswijze 1.

In het kader van het MER zal bureau Waardenburg een vervolgonderzoek uitvoeren.

De effecten op natuur en landschap en de beheersmaatregelen zullen uitgebreid in het MER worden beschreven.